

Bänkidrottens filosofi

Förra söndagen var en formidabel karneval för bänkidrottaren. Först körde Mika Häkkinen i mål som segrare i Formel I-racerloppet i Barcelona och några timmar senare lyckades Lejonen genom en fantastisk finish ta skalpen på tjeckerna i ishockey-VM i S:t Petersburg. En och annan sportfantast satt säkert fastklistrad framför TV-rutan hela dagen, men de flesta idrottsintresserade tvingades nog prioritera. För mig och min familj blev det de två sista perioderna mot Tjeckien. Månne inte grannarna hörde våra glädjevål? Vårvädret lockade till sommarstugan och dessutom hade dottern fotbollsträningar på kvällskvisten.

Den moderna tävlingsidrottens historia är inte längre än drygt hundra år. Under denna tid har förbluffande få försökt förklara varför idrotten kan väcka så starka känslor båda bland de aktiva och i publiken. Den idrottsbitna populationen brukar vifta bort spörsmålet som akademiskt hårklyveri, medan kritikerna har valt att snörpa på munnen eller skratta i mjugg åt pöbelns plumpa passion.

Ett tidigt undantag från denna regel var den finlandssvenske journalisten Artur Eklund (1880–1927), som under 1910-talet skrev ett antal medryckande kulturessäer om idrottens väsen, vilka sedermera gavs ut i samlad form i verket *Idrottens filosofi* (1917). Eklund var både en mångsidig idrottsman och driven pennfäktare, vilket gjorde att han hade enastående förutsättningar att skärskåda idrottens attraktion. Enligt honom hade den egentligen inget att göra med moral eller hälsa: ”idrotten är ett uttryck för människans självhäfdelse, expansionsbegär, hennes brusande, jublande lifskänsla”.

Tyvärr ignorerade Eklund publiken och kom därför inte heller på tanken att skriva verket Bänkidrottens filosofi. Hade Eklund gjort det skulle han ha insett hur många djupt existentiella frågor som bänkidrottaren konfronteras med varje gång denne bevittnar ett idrottsevenemang. En alltid aktuell fråga är hur partiskt man får bli när man hejar på sitt eget lag eller på sin stora favorit. Den moraliskt högtstående åskådaren erkänner öppet att motståndarlaget eller konkurrenten har sina förtjänster, men i min vänkrets, som inte torde vara speciellt nedrig till sin läggning, är sådana stoiska bekännelser sällsynta.

Orsaken till detta är att en äkta bänkidrottare inte vill förstöra sin hängivelse med nyktra iakttagelser eller nyanserade reservationer. Vem vill inte känna blodet svalla och pulsen stiga när avgörandet närmar sig? Och vem har sagt att man alltid måste vara så förbannat rättvis? Är inte idrottsarenan uttryckligen den plats vi söker oss till för att leva oss helhjärtat in i de dramatiska händelserna! En sak är dock säkert. Om Gud läser våra djupaste tankar i sådana ögonblick kommer mycket få av oss till himmelriket.

När vinsten eller förlusten är ett faktum går bänkidrottaren igenom en invecklad psykologisk omvandling. Ifall ”sejern er vår” låter vi gärna förstå att vi aldrig tvekat att så skulle gå. Det såg kanske bekymmersamt ut i något skede, men det hörde ju till. Om förlusten tynger vårt sinne och det känns fysiskt motbjudande att läsa referaten i tidningen följande dag söker vi gärna efter syndabockar inom det egna lägret. Varför hade landslagstränaren inte insett att den eller den målvakten helt enkelt var livrädd för pucken?

Men ibland får även den mest fördärvade bänkidrottaren lära sig något nytt. Så skedde i mitt fall för nästan jämt fem år sedan då Lejonen besegrade Tre Kronor i VM-finalen i ishockey. Jag råkade träffa en rikssvensk kollega följande dag, som uppriktigt uttryckte sin glädje över att just Finland tagit världsmästerskapet. Handen på hjärtat, hur många av er har någonsin varit så storsint?